

Tomáš Hřivnáč - Řeč lidského těla

Červnové ráno. Za pootevřeným ateliérovým oknem bubnují na šikmou střechu kapky deště. Nahoře na trámovi se tísní hlavy zhotovené z hruškového dřeva. V rohu bubínky, na stěně luk a pod ním šíp, na kterém je zavěšeno několik medailí. Jeden z pracovních stolů pokrývají desítky drobných kreseb, záznamů budoucích grafik. Poprvé a na pohled

„Zajímá mne to, co není vidět,” poznamenává s trochou nadsázky Tomáš Hřivnáč. „Zájem o výtvarné umění mne přivedl na Střední uměleckoprůmyslovou školu. Maturita, vojna, práce v projektovém ústavu. Nějakou dobu jsem pracoval také jako vrátný.” Poprvé a na pohled se jmenovala autorova první samostatná výstava, která se uskutečnila v roce 1984 ve vysokoškolském klubu Vysoké školy chemickotechnologické v Praze. Od té doby přibýlo na umělcovo konto dalších devadesát samostatných výstav a několik desítek výstav kolektivních.

Mnohostranný umělec

Tomáš Hřivnáč se v oblasti umění pohybuje dlouho a velice sebevědomě. Jeho umělecký rádius se nezaměřuje pouze na výtvarné aktivity, ale je i uznávaným hráčem na bonga a další perkusní nástroje. Právě dynamická a rytmická hudba s etnickými prvky, na niž se zaměřuje, nachází pomyslnou kontrastní odezvu v akvarelové nebo olejové malbě, nejčastěji však v grafice. Je také zdatným lukostřelcem. I v tomto sportovním odvětví dosahuje pozoruhodných výsledků.

A trénuje i v ateliéru. “Opravdu tady?” ptám se. Umělec bere do ruky luk a šíp. Chvíli míří a tětiva vymršťuje šíp, který se zabodává přesně do středu terče na druhém konci ateliéru.

Mistr hedvábné linky

Techniku suché jehly zvolil Tomáš Hřivnáč nepochybně pro její nezaměnitelnou kvalitu výrazu, nejlépe vyhovující autorovu spíše introvertnímu vnímání reálií, jimiž je obklopen a jež pak následně podrobuje výtvarné syntéze. Tou je fascinace lidským, převážně ženským tělem. To mu je, jak se zdá, překvapivě výmluvným nositelem svědectví o pocitech generace vyrostlé v podmínkách dynamické moderní civilizace a stále znovu okouzlované bohatstvím událostí a nečekanými, nehledanými situacemi.

Jak poznamenává v jednom z katalogů Jaromír Adamec, “Hřivnáč své motivy skutečně nehledá ani nepromýšlí, prostě je potkává a sbírá přímo ve shonu všedního dne. Neusiluje o uhlazenost a podbízivou vemlouvavost upřených pohledů. Lidské tělo je mu nositelem chvatu a neklidu, nic víc, jde jen o bezprostřední vjem. Mnohdy umělec pomíjí i tělo samotné a zůstává mu jen pocit akce nebo události.”

Posedlost linií a tvarem

Významnou roli v tom hraje jeho bravurně zvládnutá technika suché jehly, která mu dovoluje zcela bezprostřední, pohotový přepis zážitku. A umělec dobře ví, jaké jsou její přednosti a jak právě v ní lze využít nenahraditelného kouzla kresby, výjimečné svou schopností tlumočit vizuální zážitky pomocí čáry, jedinečného prostředku vyjadřování. Od roku 1995 se v jeho tvorbě objevují i akvarelové kresby, kde absence čáry a propletené čárových polostínů, stínů a kompaktních ploch umožňuje zdůraznění bezprostředního pohybu v tvarovém barevném detailu.

Posedlost linií a tvarem,” jak poznamenává Jiří Tichý, “však umělce přivádí i na pole dosud neorané: plochu desky zaplnit nefigurativním sólovým příběhem.

Prostor zaplňuje znaky, znakovými symboly, monogramy a jinými až miniaturními, často neidentifikovatelnými předměty. Vzniká tak významová kompozice, kterou je možné chápat nejen jako pokus o občasné vymanění se z tělového stereotypu. Ale i jako snahu vtěsnat příběh těla do minimalistických zkratk, jež pozdějším případným zvětšením z celku vytrženého znaku mohou dát podnět ke vzniku figury s docela jiným výrazem, než na jaký jsme byli u umělce zvyklí.”

Žena jako nositelka života

“Zemitá barevnost a sametový vzhled výsledného listu narušuje realistický základ zobrazovaného a dává mu do vínku tajemství, záhadu, krásu, duši, vyzývavost, poddajnost,” píše Jindřiška Kodíčková a pokračuje, “prostě to, co dokáží jen ženy letmým přivřením víčka. Hřivnáčovy nekonfliktní grafiky jsou přesně tím, co od nich autor očekává. Nikoli diskutované kontroverzní dílo dštící blesky, ale svěží, příjemné emoce vzbuzující pohlazení. Bere ženu jako pradávnu nositelku života, ale i dráždivou milenkou či chápající přítelkyni.”

Nadčasová platnost

Znovu se probírám skicami navršenými na pracovním stole a uvědomuji si, jak umělcovy kresby, mnohdy připomínající sochařské náčrty, vypovídají o tom, že symboly není třeba hledat ve složitých a pracně budovaných dějích a v jejich souvislostech, ale též v poznání, že i figura v osamění, zbavená nutnosti vytváření dalších vzájemných vztahů, může říci vše podstatné. Z celého Hřivnáčova díla vyzařuje pocit optimismu, jistoty, nenajdete v něm existencionální pnutí. Východisko ze zmatků vidí spíše v nových myšlenkách, pozitivním pohledu a jeho organický styl tak nachází nadčasovou platnost.

Bohatství příběhů

I když Tomáš Hřivnáč někdy odskočí k nefigurativním tématům, bude vždy bytostně spojován právě s figurativní tvorbou. Základním stavebním kamenem Tomáše Hřivnáče je ženská figura a prostor, kterým je obklopena a utvářena. Ve svých grafických listech, kresbách a malbách nám Tomáš Hřivnáč předkládá záznamy okamžiků, kde v pohybech ženského těla můžeme rozpoznat jednotlivá napětí, gesta, grimasy, ale jen jako v potměném skrytí identity obličeje, abychom nemohli rozpoznat, co si jednotlivé postavy myslí, a spíše nás Tomáš Hřivnáč nutí prožít příběh podle vlastní fantazie.

Před lety uspořádal Tomáš Hřivnáč ve francouzském Pierrefeu samostatnou výstavu svých grafik a akvarelových maleb. Přivezl si odtamtud odenek rákosu. Uprostřed ateliéru se mu opravdu dařilo, bohatě se rozrůstal a dosahoval až k trámovi. Dnes už “hlídá” ohniště na zahradě. Symbol? Možná.

Narodil se 1. listopadu 1959 v Praze. Vystudoval Střední uměleckoprůmyslovou školu v Praze. Žije a tvoří v Říčanech u Prahy. Od roku 1999 je členem Sdružení českých umělců grafiků Hollar. Jeho díla jsou zastoupena v galeriích i soukromých sbírkách u nás i v zahraničí, například v Anglii, USA, Francii, Belgii, Německu, Rakousku, Japonsku, Austrálii a na Novém Zélandu

Pro časopis PANEL PLUS, Jan Chára, 28. 6. 2010